

Wrzeszczyna_2
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Wieleń	WIE
Miejscowość	Wrzeszczyna	WIE_WRZ

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	8.07.2013 r.	Miejsce wykonania	na podwórku informatorki
Czas trwania	00:30:29	Forma i wielkość	plik audio
Przeprowadzający	BR	Komentarz	

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
038_WIE_WRZ	K	73		

Informacje etnograficzne	
<i>Tematyka</i>	<i>Pozyskane informacje (ew. cytaty)</i>
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	„Wrzeszczyna ponoć nazywała się Wrzeszcz. Dlatego, że tu rośnie dużo wrzosów, że wrzos, że wrzeszcz, no jak mogło być inaczej. Tak ja słyszałam i też chyba gdzieś czytałam, że to dlatego, że tu rośnie dużo wrzosów, że najpierw był Wrzeszcz, a potem Wrzeszczyna ktoś jeszcze dodał.”
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstwa)	<i>mapa</i>
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	„Tu kiedyś były Lasy Żydowskie, ale teraz jest to państwowe leśnictwo.”
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	„Tam za Notecią to już był zachód, granica niemiecka, tam to już byli Olendrzy i teraz tak zostało „na Olędry (...) U nas jest Wieleń południowy, a za Notecią Północy, ale teraz połączyli w jeden i jest jeden Wieleń, ale zawsze były dwa Wieleńie – Południowy i Północny”.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	„Tu nic się takiego nie dzieje, nie przypominam sobie.” „Pan Ziemski pisał, on coś pisał, bo był nauczycielem i on te stare czasy opisywał i ten drugi Wieleń i te Olendry.”

Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	„Andrzejki raczej nie, czasami takie coś dla dzieci się odbywało - syn czasem robił.”
2.	św. Marcina/11 listopada	„Nie.”
3.	Adwent	„Roraty to są w Wieleniu, ale w parafii, tam się odbywają.”
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	„To dzieci w szkole czy w przedszkolu mają organizowane takie rzeczy. Już teraz to jest na porządku dziennym i walentynki i andrzejki i mikołajki.”
5.	Wigilia	<p>„No to tak tradycyjnie jest opłatek, z kościoła, z parafii się przywozi, a czasami tu organista chodzi po wiosce od domu do domu, albo w kaplicy nam rozdaje nie. Ten opłatek jest tradycyjny i ta ryba.”</p> <p><i>Liczba potraw:</i> „Jak kto może. Jak jest więcej tych osób to warto więcej tych potraw naszykować, a jak dwie, trzy to...”</p> <p><i>Dzielenie opłatka ze zwierzętami:</i> „My tego nie robili, ja nie pamiętam. Rodzice tego nie robili i ja nie robiłam, ale jak coś z kolacji zostało to dostał ten kotek i ten piesek, ale zwierzakom my nie nosili tam do siana czy gdzieś.”</p> <p><i>Pasterka:</i> „Tak, jak tu nie było kaplicy, to musieliśmy do Wielenia, to było 6 kilometrów. To już się o 22.00 wychodziło, bo o 23.00 śpiewali kolędy i o 24.00 msza i gdzieś o 3.00 się przychodziło do domu. Teraz jest tu u nas kaplica i mamy pasterkę o 22.00 na wieczór.”</p> <p><i>Choinka:</i> „Do Trzech Króli musiała stać.”</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	Brak informacji.
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p><i>Psoty:</i> „Tak, chociaż już teraz mniej, bo kiedyś to naprawdę cuda wyrabiali. Wozy wystawiali, do stawu wciągali, bramy</p>

		wyciągali, no już każdy drutował, łańcuszkami przywiązywał po to żeby te bramy, no były cuda, ale teraz już mniej.”
8.	Trzech Króli	„Kolędnicy.”
9.	Kolędnicy	„Tak, tak tu chodzą dzieciaki. W Trzech Króli dzieciaki poprzebierane za Trzech Króli, jeden ma skarbonkę, drugi berło, trzeci coś jeszcze i chodzą i śpiewają od domu do domu.”
10.	MB Gromnicznej	„Tak zawsze mówili, że na Gromnicznej to jest pół zimy, więc trzeba mieć pokarmu jeszcze raz tyle, od gromnicznej do wiosny, że to jest połowa. Takich przysłów to ja nie słyszałam żeby tu coś było.”
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	Brak informacji.
12.	Topienie Marzanny	„A to dzieciaki z przedszkola, to już przedszkolanka prowadzi na łąki, tam gdzieś do strumyków, to jeszcze istnieje.”
13.	Środa Popielcowa	„To jest jeszcze obchodzona. W kościele msza jest i popiół sypany i post, ścisły post.” <i>Woreczki z popiołem:</i> „Kiedyś to tak było, jak ja chodziłam do szkoły, to my dzieciaki tak sobie robiły, ale teraz już nie.”
14.	Śródpoście	Brak informacji.
15.	Niedziela Palmowa	„No idzie się z tymi palmami do kościoła, ale nie takie duże palmy jak nie raz pokazują w telewizji jak robią, nie. To u nas kościelna w tym roku zrobiła taką dużą palmę i ona w kościele stała. No idzie się z tymi palmami, idzie. Ja tam przynoszę tą palmę i stoi, a moja mama, jak latem trzymała te palmy i jak była ciężka burza to te palmy nad świecą paliła i to taki zapach się unosił, że to miało chronić dom od burzy, nie, to pamiętam, to mama robiła.”
16.	Triduum Paschalne	„Te trzy dni były to w kościele się siedziało, a tu u nas w kaplicy nasz ksiądz już tego nie odprawia. Tylko w Wielką Sobotę na święconkę przyjeżdża. Na te dni to do Wielienia trzeba jechać, tam do kościoła, do parafii. Są odprawiane te całe rezurekcje, czwartek, piątek jest msza i te wszystkie obchody tam.”

17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>„Na Wielkanoc ksiądz na święconkę przyjeżdża. Święconkę nam święci, jedzenie.”</p> <p><i>Gdzie:</i> „W kaplicy.”</p> <p><i>Kto chodzi ze święconką:</i> „No dzieci przeważnie z koszykami.”</p> <p><i>Co w koszyczku:</i> „Ja wkładam kielbasę suchą, zajączka, baranka z masła, jakieś jajko do poświęcenia, jakiś placek – coś takiego. Takie specjalne koszyczki teraz są do święconki takie ładnie uplecione.”</p> <p><i>Śniadanie:</i> „Jajko jest podzielone na wszystkich w domu.”</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	„Chłopcy się leją.”
19.	Zielone Świątki	„Teraz co roku wspominamy jak to kiedyś było w Zielone Świątki, że zawsze się te Tatary przynosiło, brzoźki dookoła domu, nie. To już wszystko zanikło, to już nikt tego nie robi.”
20.	Boże Ciało	<p>„We Wieleniu się odbywa wszystko tu u nas ksiądz nie robi nam, bo tu nie jest kościół, tu jest kaplica.”</p> <p><i>Przygotowanie ołtarzy:</i> „Też nic nie robimy, bo kto chce na Boże Ciało, ten jedzie do Wielenia, tam jest parafialny kościół, tam się odbywa. Tu tylko jest msza.”</p>
21.	św. Jana	Brak informacji.
22.	MB Zielnej	„Tak, jeszcze się idzie ze zbożem, się robi bukiety i różne gatunki zboża i się idzie święcić. I później – mama robiła, ja też tak robię, jak się jedzie na wiosnę pierwsze ziarno siać, to kruszę te ziarnka i mu dam i każę rozsiać na polu.”
23.	MB Siewnej	Brak informacji.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Brak informacji.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne	„Wianuszki się robiło teraz na oktawę, zakończenie Bożego Ciała, ale to też już zanikło, już tego teraz kobiety nie robią. A jak to pachniało! Mama mnie zawsze posłała tam musiałam iść

dla informatora	na tory po rozchodnik i mięta i czarny bez, z tego się robiło te wianki. Jak one pachniały w kościele, to był zapach, aż się mdlało. Ale teraz już się nie jedzie do Wielenia i ja nie wiem czy tam kobiety jeszcze mają czy nie mają wianki, bo tu nas już nie. Tu nas nie ma mszy, do Wielenia trzeba. Te wianki się suszy i mama suszyła i one wisiały i jak była burza, to te wianki też paliła. Ale to znowu wzięła czerwony węgiel na szufelkę i tak nad tym węglem te wianki trzymała, to ten zapach tak dawał w domu, tak ładnie pachniało, bo to był przyjemny zapach, to mięta, to te róże. Ale ja tego nie robiłam.”
-----------------	---

Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe

1.	Narodziny i chrzest	<p>„Nie.”</p> <p><i>Czerwone wstążki, medaliki:</i></p> <p>„Nie. Może tam jeszcze któraś, to sobie upiększają, ale mało już widzę takich rzeczy.”</p> <p><i>Wywód:</i></p> <p>„Wie Pani co, ja teraz to nie wiem, ale kiedyś tak było. Teraz są chrzciny na mszy świętej, może to ksiądz jakoś załatwia, ja nie wiem tego. Bo ja jak 4 dzieci miałam, to pamiętam, że trzeba było iść do ołtarza i ksiądz klęknął i się modlił.”</p>
2.	Ślub i wesele	<p><i>Bramki:</i></p> <p>„O ja, to młodzi robią te bramki, za tymi pieniążkami. Sznurki przeciągają i girlandy. To tak, to jeszcze zatrzymują jak młodzi jadą ze ślubu. Głównie pieniążki, a jak są dzieci, to już goście wiedzą o tym i mają przygotowane cukierki i jeszcze cukierki dostają.”</p> <p><i>Polter:</i></p> <p>„Polter teraz u nas to jest tak, że tydzień przed weselem się urządza. To ponoć tyle gości jak na weselu. To można mówić, że są trzy wesela. Polter tydzień przed, wesele i w niedzielę jeszcze poprawiany. To trzy dni, trzy razy, to tyle trzeba tego jedzenia naszykować i to już wszędzie jest tak czy tu na salo, czy w restauracji, bo już teraz ludzie na gotowe do restauracji chodzą.” „Trzeba stłuc szkło i rety, kiedyś co to było za śmieciowisko! No jak ja miałam ślub, to w te drzwi walili i w te. Roboty było moc, a teraz już ponoć nie. Postawią kamień, zasłoną deskami, żeby to wszystko się nie rozlatywało i w jedno miejsce. Nawet słyszałam, że ten kamień postawią na przyczepie i to szkło jest już na przyczepie.”</p> <p><i>Chodzenie pod okna:</i></p> <p>„Jak na Sali to chodzą, a jak w restauracji to już tam nikt nie</p>

		chodzi.”
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>„Teraz już jest u nas łatwiej, bo jest kostnica, a kiedyś w domu na piasku. A to raz dwa się po trumnę jechało i ciało w trumnie było. Chyba, że latem, to wtedy ludzie kładli na piasek. Ja miałam 4 pogrzeby to na piasek my nie kładlim, trumna stała w pokoju na krzesłach.”</p> <p><i>Puste noce:</i></p> <p>„W ostatni dzień. To tylko ten placek, na talerze było pokrojone, ludzie brali i tak sobie odchodzili. No bo wtedy dłużej modlili się, śpiewali, no bo jak to mówią ta pusta noc. Różańce teraz też są, ale w kaplicy i jest kostnica i jest kaplica i do kaplicy się chodzi na różaniec.”</p>
4.	Inne zjawiska	Brak informacji.
	Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa	Brak informacji.
	Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy	Brak informacji.
III. Tradycje rękodzielnicze		
	Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych	„Tu był taki facet, ale się z niego taki pijaczek zrobił, bardzo lubiał robić we wiklinie, bo tu kiedyś zakład wikliniarski był, ale to już stare dzieje, to już splajtowało i już nie robią tych koszy. On to umiał, bardzo pięknie robił.”
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1.	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	Brak informacji.
2.	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	„Nie.”

3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	„Nie.”
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji.
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	„Do Lubasza to jedziemy na odpust, to 8 września. Wiem, że do Biezdrowa też jeździłam, tu już teraz nasz okolice do Biezdrowa nie jeżdżą. Zawsze tylko do Lubasza, a kiedyś się jeździło do Biezdrowa też. Pociągiem rano o 5.00, na wieczór się wracało, a teraz już nie. W Lubaszcu jest to święte miejsce i ten obraz.”
6.	Lokalne odpusty	Brak informacji.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	<p>„Kiedyś, kiedyś, jak byłam mała, to pamiętam, że mama przebrała mnie za cygankę i raz były te dożynki, ale co ja tam miałam – 10 lat. Ale teraz to gmina już te dożynki, raz w tej wiosce, raz w tej urzędza, tak po kolei. U nas też już były dwa razy, potem Rosko, Gulcz, tak po kolei.”</p> <p><i>Wieniec:</i></p> <p>„To się robi. Ja zawsze przy tym wieńcu robiłam, a te młode teraz to już tak nie umiały. Tak jak teraz ten sołtys się zmienił, to chodziłam jeszcze pomagać na salę, żeby pokazać i teraz już w tym roku te młode robiły same. Ale już umieją i same robią ten wieniec i potem jadą na inne wioski również, na inne dożynki, nie. Bo to zawsze jakaś nagroda za to jest, jakieś pieniążki są. Wieniec wtedy po takich dożynkach jest zaniesiony do kościoła i tam ksiądz poświęci i tam potem stoi, stoi, aż potem sołtys czy kościelna, ktoś to usuwa. Bo potem to i ziarno leci i to wszystko spada. Tu dożynki też były parę razy. Wtedy tutaj na sali i goście i z gminy i urzędnicy i msza i jest wieniec w kościele i z kościoła idą na salę i tam jest cała akademia i zabawa.”</p>
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji.
3.	Lokalne festyny	„Oj, teraz w sobotę tu był festyn.”
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe,	<p>„Koło Gospodyń jest.”</p> <p>„Takie potańcówki to se dziewczyny robiły u tego państwa na dole na łące, takie potańcówki, letnie zabawy, to kiedyś były na łące.”</p>

	Ośrodki Kultury)	„Raz było jakieś święto ludowe, to aż ktoś przyjechał z gminy, z województwa, ale to było jakieś święto ludowe, na Zielone Świątki jakoś. I sala była ubrana, i gościna i jedzenie przygotowane dla ludzi, było.”
--	------------------	---